

Kollel Yom Rishon

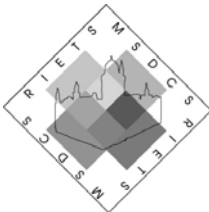
Spontaneous Regeneration or Protracted Combustion?

A Halachic Analysis of the Miracle of the Chanukah Oil

1. Gemara Shabbos 21b
2. Beis Yosef Orach Chaim 670
3. Taz 670:1
4. Gemara Menachos 69b, Rashi, Tosafos
5. Gemara Nidda 61b, Ritvah
6. Gemara Brachos 48b
7. Ramban Shemos 13:15
8. Rabbeinu Bechayeh Bamidbar 33
9. Al Hanissim
10. Gemara Pesachim 117a

Rabbi Josh Flug

Sunday, December 5, 2004

**A Project of the Max Stern Division of Communal Services-RIETS,
An Affiliate of Yeshiva University
With Appreciation to RIETS Rabbinic Alumni**

1) גמרא שבת כא:

מאי חנוכה דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

2) בית יוסף אורח חיים תרע

ואיכא למידק למה קבעו שמנה ימים דכיון דשמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת ונמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה לילות. וי"ל שחילקו שמן שבפך לשמנה חלקים ובכל לילה היו נותנים במנורה חלק אחד והיה דולק עד הבוקר ונמצא שבכל הלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנתנו שמן בנרות המנורה כשיעור נשאר הפך מלא כבתחלה וניכר הנס אף בלילה הראשונה. אי נמי שבליל ראשון נתנו כל השמן בנרות ודלקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן וכן בכל לילה ולילה.

3) ט"ז אורח חיים תרע:א

ול"נ לתרץ דלמפרע אנו רואין שגם בלילה הראשונה היה נס דמצינו בספר הזוהר על פסוק מה יש ליכי בבית שאין הוא ית' עושה נס ליתן ברכה אלא במה שיש כבר בעולם ואפי' הוא דבר מועט אז הוא ית' נותן ברכה להרבות המעט משא"כ בדבר ריקן אין שייך בו ברכה לעשות בריה חדשה ע"כ ניחא כאן דאלו נדלק כל מה שהי' בלילה הראשון לא היה מקום לנס לחול על שום דבר אלא ודאי דגם בלילה הראשון נשתייר ממה שהי' ראוי לה וממנה נשתייר ועל אותו שירור באה הברכה שנעשה שם נס להרבות אותו וא"כ ראינו שגם בלילה הראשונה נעשה נס.

4) גמרא מנחות טז:

בעי ר' זירא חטיין שירדו בעבים מהו למאי אי למנחות אמאי לא אלא לשתי הלחם מאי ממושבותיכם אמר רחמנא לאפוקי דחוצה לארץ דלא אבל דעבים שפיר דמי או דלמא ממושבותיכם דווקא ואפילו דעבים נמי לא.

א) רש"י

שירדו בעבים - עם המטר כששתו העבים באוקיינוס בלעו ספינה מליאה חטין.

ב) תוספות

חטיין שירדו בעבים - פירש בקונטרס ששתו באוקיינוס ובלעו ספינה מלאה חטיין וקשה לר"ת דאי מחוצה לארץ וכי הותרו לשתי הלחם בשביל שהיו בעבים מ"מ ממושבותיכם בעינן וליכא ואי מארץ ישראל וכי נאסרין הן על ידי כך אלא נראה לי דעל ידי נס ירדו בעבים כי הנהו אטמהתא דפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נט:).

5) גמרא נדה סא:

ת"ר בגד שאבד בו כלאים הרי זה לא ימכרנו לעובד כוכבים ולא יעשנו מרדעת לחמור. אבל עושה ממנו תכריכין למת. אמר רב יוסף זאת אומרת מצות בטלות לעתיד לבא. א"ל אביי ואי תימא רב דימי והא א"ר מני א"ר ינאי לא שנו אלא לספדו אבל לקוברו אסור א"ל לאו איתמר עלה א"ר יוחנן אפילו לקוברו ור' יוחנן לטעמיה דא"ר יוחנן מאי דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות.

א) ריטב"א

פירשו הראשונים לעתיד לבא לזמן תחית המתים וזהו שאמרו כאן זאת אומרת מצוות בטלות לעתיד לבא שאילמלא כן היאך עושין להם תכריכין של כלאים והא אמרינן בכתובות מתים שעתיד הקב"ה להחיות בלבושיהן עומדין ונמצאו לובשין כלאים באותה שעה אלא ודאי מצות בטלות לעתיד לבא.

6) ברכות מח:

אמר רב נחמן משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן.

(7) רמב"ן שמות יג:טז

וכאשר ירצה האלקים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו יתברר לכל בטול הדעות האלה כולם כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלו-ה מחדשו ויודע ומשגיה ויכול... ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו ונעתיק הדבר אל בנינו ובניהם לבניהם לדור אחרון... ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו הכל בגזרת עליון כאשר הזכרתי כבר.

(8) רבינו בחיי במדבר לג (הקדמה לפרשת מסעי)

ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה בכאן ראשית חכמה קנה חכמה שאם לא למד תורה תחילה ולא באור התורה האותות והמופתים והנסים הגדולים והמפורסמים קרוב הוא להמשך אחר הטבע ולהאמין קדמות העולם כי לכך נקרא הטבע בשם זה כי יטבע האדם ביון מצולתו וירד לבאר שחת אם לא יזהר בו כמי שבא במצולות ים ולא ידע לשוט וטובע כן האדם קרוב שיסתפק מתוך חכמת הטבע באותות ומופתים שנעשו לישראל על ידי משה רבינו ע"ה ולא יאמין רק הדברים הטבעיים המוחשיים לעין וישתבש בדרך האמונה לאמר בנסי המדבר שהם היו ענינים טבעיים אין בהם נס.

(9) ברכת המזון לחנוכה

ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד, בכל יום ובכל עת ובכל שעה. ועל הניסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, חשמונאי ובניו, כשעמדה מלכות יון הרשעה, על עמך ישראל, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, ואתה ברחמך הרבים, עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם, דנת את דינם, נקמת את ניקמתם, מסרת גיבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך, ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה. ואחר כך באו בניך לדביר ביתך, ופנו את היכלך, וטהרו את מקדשך, והדליקו נרות בחצרות קדשך. וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו, להודות ולהלל לשמך הגדול.

(10) ברכת מודים לחנוכה

ועל נסיד שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים, הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך כי מעולם קיוינו לך ועל הניסים וכו'

(11) גמרא פסחים קיז.

תנו רבנן הלל זה מי אמרו... חכמים אומרים נביאים שביניהן תיקנו להם לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהם לישראל ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן.

(א) רש"י

ועל כל צרה שלא תבא עליהם - לישנא מעליא הוא דנקט כלומר שאם חס ושלום תבוא צרה עליהן ויושעו ממנה אומרים אותו על גאולתן כגון חנוכה.